

**QUICK SCAN & NADER ONDERZOEK
NATUURWETGEVING
perceel Wilsveen 17
Leidschendam-Voorburg**

Moordrecht, 10 mei 2017
in opdracht van
Bakema Delft BV i.o.v. J.W. Vaandrager

Quick Scan en nader veldonderzoek
in het kader van de natuurwetgeving
t.b.v. sloop opstellen en kap van bomen op het
perceel Wilsveen 17 te Leidschendam-Voorburg

foto voorpagina: zicht op dijkperceel vanaf de teensloot

Voor gewaarmerkte rapportage,
contact opnemen met GroenTeam

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:
drs. John Mulder, veldverkenning en habitatbeoordeling
ing. Jan Oosterbaan, advies & rapportage

INHOUDSOPGAVE

pagina

1 INLEIDING	
1.1 Situering en ingreep	4
1.2 Natuurtoets als instrument.....	6
1.3 Onderzoeksplan	10
2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN	
2.1 Vaatplanten	12
2.2 Zoogdieren	12
2.3 Broedvogels.....	13
2.4 Amfibieën en reptielen	14
2.5 Vissen.....	14
2.6 Ongewervelde soorten.....	15
2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens	15
3 LOCATIEONDERZOEK	
3.1 Context vigerende regelgeving gebiedsbescherming	16
3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen	16
3.3 Aanpak vereiste inventarisaties	20
3.4 Nader veldonderzoek.....	21
4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES	22
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	23
GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN	24

1 INLEIDING

1.1 Situering en ingreep

Situering plangebied

De werklocatie betreft het perceel Wilsveen 17 in het buitengebied van Leidschendam-Voorburg (zie figuren 1 en 2).

Figuur 1, situering werklocatie

Voorgenomen ingreep

De ruimtelijke ingreep omvat de realisatie van een woonboerderij bestaande uit 2 woningen, één dijkwoning zonder bijgebouwen en een woning onder aan de dijk met bijgebouwen.

Dit betreft een project in het kader van de provinciale 'ruimte voor ruimte' regeling.

De uitgangssituatie omvat een agrarisch perceel tussen Wilsveen 15 en 21. De grens aan de polderzijde wordt bepaald door de teensloot van de dijk van het Wilsveen. De voorzijde door de watergang van de Molenvaart. De zijkanten worden begrensd door de eigendomsgrenzen van de genoemde, belendende woonpercelen.

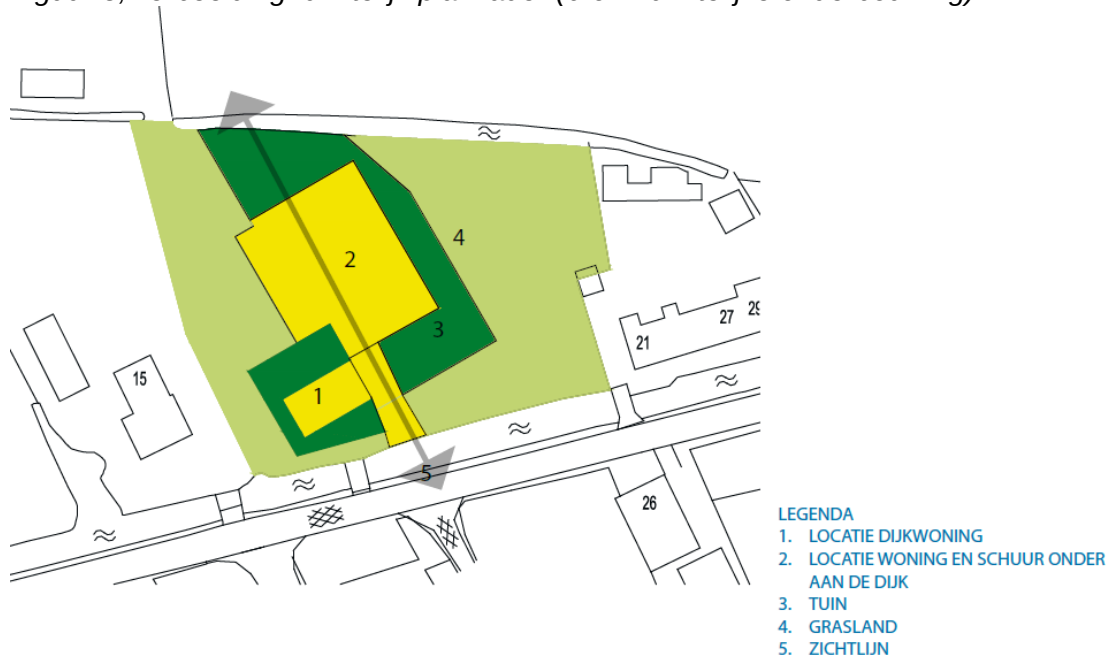
Om het project te kunnen realiseren dienen enkele aanwezige agrarische opstallen te worden gesloopt, dient een grote boom te worden verplant en dienen een Italiaanse populier en een dikke stamrest van een omgewaaide boom te worden verwijderd. Bovendien worden enkele kleinere houtopstanden verwijderd en dient het terrein bouwrijp te worden gemaakt.

De Wet natuurbescherming (Wnb) vereist dat nader natuuronderzoek om mogelijke bedreiging van (verblijfplaatsen van) zwaardere beschermde soorten flora en fauna vast te stellen. Bij aanwezigheid dienen daartoe maatregelen worden genomen, waaronder het (zo nodig) aanvragen van een ontheffing.

Figuur 2, werklocatie

Figuur 3, verbeelding ruimtelijk plankader (bron: ruimtelijke onderbouwing)

Regelgeving en wettelijk belang

Met betrekking tot een dergelijke 'Ruimtelijke Ingreep' volgens de natuurwetgeving, dienen mogelijke effecten te worden getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb) zoals deze vanaf 1 januari 2017 vigeert. In deze wetgeving zijn, vergelijkbaar met de oorspronkelijke Ffw, wettelijke belangen geïmplementeerd.

In beginsel wordt onder het belang '*ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*', geen ontheffing voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten afgegeven, behalve indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee niet wordt aangetast, bijvoorbeeld door het nemen van maatregelen.

Waar soorten van de Vogelrichtlijn dan wel van de Habitatrichtlijn in het geding zijn, is bij eventuele aanvraag van ontheffing voorts bepalend welk wettelijke belang uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn als ontheffingsvoorwaarde van toepassing kan zijn.

1.2 Natuurtoets als instrument

Doel en strekking natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie met een veldverkenning waarmee de ingreep wordt getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soort- en gebiedsbescherming (zie 'wettelijke kaders') en een habitatbeoordeling op basis van een terreinbezoek.

Zonder nader veldonderzoek staat dit bekend als een 'Quick Scan'.

De Quick Scan heeft tot doel inzicht te geven in de volgende vragen:

- Is er kans op noodzaak tot ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb?
- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig (Natura 2000 en/of het Natuurnetwerk Nederland/ NNN) ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de Wnb en het NNN ?

Deze rapportage vormt de aantoonbare bewijslast op naleving van die wetgeving (zie blz.9 'wettelijke onderzoeksverplichting').

Hiermee wordt onderbouwd met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden, of van welke soorten effecten kunnen worden *uitgesloten* omdat ze er niet worden verwacht, er niet zijn aangetroffen dan wel omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich meebrengt.

Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten '*op voorhand*' vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

Wettelijke kaders

De regelgeving met betrekking tot natuur kent twee typen bescherming: '*soortbescherming*' (Wnb) en '*gebiedsbescherming*' (Wnb en het NNN).

Soortbescherming is gericht op individuele soorten flora en fauna, waartoe in de Wnb onderscheid is gemaakt in 'soorten van de Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'soorten van de Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Gebiedsbescherming is gericht op de specifieke habitat waartoe speciale begrensde gebieden zijn aangewezen, thans aangeduid met 'Natura 2000' dan wel gebieden die vallen onder regelgeving vanuit provinciaal natuurbeleid, waaronder het NNN (voorheen EHS).

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming vindt uitsluitend plaats indien beschermde gebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming *altijd* vereist is, zowel binnen als buiten beschermde gebieden.

Soortbescherming

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren *'in welke situatie dan ook'*.

Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.

Deze biedt bescherming aan planten en dieren tegen zogeheten 'natuurschade'.

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het type ingreep ('bestendig beheer' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting')
- een aantal 'wettelijke belangen'
- verschillende categorieën planten en dieren (in de Wnb 3 categorieën, te weten Wnb § 3.1, § 3.2 en § 3.3).

Met betrekking tot het doel van de voorgenomen ingreep wordt in relatie tot de categorieën Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, onderscheid gemaakt tussen verschillende 'wettelijke belangen'.

Categorieën soorten onder de Wnb en ontheffingsnoodzaak

Hierbij worden 3 categorieën onderscheiden: 'soorten van de Vogelrichtlijn', 'soorten van de Habitatrichtlijn' en 'andere soorten': dit betreft alle 'zwaarder beschermde soorten'.

- * De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels of verstoring van broedende vogels vergt in beginsel een ontheffing, waarbij het nest slechts tijdens het broedgebruik is beschermd, met uitzondering van een categorie 'jaarrond beschermde nesten' waarvan het nest, al of niet in gebruik, het gehele jaar rond beschermd is en bij bedreiging ontheffing vereist.
- * De Habitatrichtlijn is van toepassing op een in Bijlage IV opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Voor deze soorten is bij verstoring of bedreiging, te allen tijde een ontheffing vereist.
- * De categorie 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage van de Wnb omvat lijsten met soorten zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten waarvan door de afzonderlijke provincies wordt bepaald welke soorten in aanmerking komen voor een vrijstelling dan wel welke soorten bij verstoring of bedreiging eveneens aanvraag van ontheffing vergen.

Provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen

Met betrekking tot de lijsten 'andere soorten' is van belang te vermelden dat ten opzichte van de Ffw, er met betrekking tot kleine zoogdieren en amfibieën in de provincie Zuid-Holland vooralsnog geen wijziging is opgetreden ten opzichte van de oorspronkelijke landelijke vrijstellingen. Een deel van de zoogdieren en amfibiesoorten blijft dan ook ontheffingsplichtig. Echter voor in de Wnb opgenomen lijsten 'andere soorten' met betrekking tot vissen, reptielen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten geldt géén vrijstelling: deze soorten zijn dus, naast soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, eveneens ontheffingsplichtig.

Gedragscode

Er wordt voorts van uitgegaan dat, vergelijkbaar met de situatie tot 1 januari 2017, ook daarna de regels met betrekking tot gedragscodes van toepassing blijven. Aandacht vergt daarbij dat de nuancering tussen Tabel 2 en 3 in de Ffw ten behoeve van het onderscheid 'bestendig beheer' en 'ruimtelijke ontwikkeling' wat tot nu toe een belangrijke basis voor de gedragscodes vormt, onder het regiem van de Wnb vervalt. Naar verwachting zullen in de komende periode de verschillende Gedragscodes nader worden afgestemd op de Wnb.

Ontheffingsplicht

Bij ontheffingsplichtige soorten is het van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

- * Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkél moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, is er géén ontheffing nodig.

Het achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing, waarbij wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen daarbij worden toegepast voor welke soorten.

- * Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep níét met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, is voor de uitvoering daarvan eerst ontheffing vereist.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient echter bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen.

Bij een ontheffingsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort: dit criterium is ook van toepassing voor ontheffingsplichtige 'andere soorten' uit de Wnb.

Gunstige staat van instandhouding als ontheffingsvoorwaarde

Een ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer deze niet in het geding komt. De voorwaarden waaraan hiertoe voldaan moet worden staan in de Habitatrichtlijn genoemd:

- * uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . .
- * het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en . .
- * er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Wettelijke zorgplicht en verstoring of bedreiging van individuele planten of dieren

Naast de specifieke regelgeving ten aanzien van juridisch zwaarder beschermde soorten bestaat de algemene zorgplicht voor álle dieren, dus ook voor *alle* onbeschermde soorten (Wnb art. 3.10).

Daartussen bestaat enige nuance:

- * Met betrekking tot juridisch zwaarder beschermde soorten dient absoluut te worden voorkómen dat individuen van betreffende soorten worden bedreigd (zie LNV 2005 en DR 2009).
- * Voor beschermde soorten die vallen onder de provinciale vrijstelling en onbeschermde soorten ligt dat iets minder strikt: men dient bij uitvoering van ingrepen zodanige maatregelen te nemen dat verstoring of bedreiging van individuele dieren 'zo veel als redelijkerwijs verwacht mag worden', wordt voorkomen (LNV 2005).

Gebiedsbescherming

Natura 2000

De regelgeving met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), te weten met betrekking tot Natura 2000-gebieden, wordt in de Wnb op een met de voormalige Nbw vergelijkbare wijze gecontinueerd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming.

Werkzaamheden binnen een Natura 2000-gebied welke effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten vergen aanvraag van een vergunning.

Ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking', Wnb art. 2.7 & 2.8).

Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS)

Sinds 1 juli 2015 is met betrekking tot effecten op Natura 2000-gebieden vanuit de omgeving, bovendien de PAS in werking getreden.

Indien vanwege een ingreep de grenswaarde van 1 mol stikstof per hectare per jaar in het Natura 2000-gebied door een ingreep in de omgeving zal worden overschreden, is voor die ingreep een vergunning nodig: *onder* deze grenswaarde geldt een vrijstelling van de vergunningplicht.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)

Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden.

Hiervoor hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing, terwijl afhankelijk van de provinciale regelgeving daarop eveneens een 'externe werking' van toepassing kan zijn (geldt niet voor Zuid-Holland).

Werkzaamheden binnen het NNN (en deels ook in gebieden met 'externe werking') vergen een provinciale vergunning, waarbij compensatie van eventueel verstoorde natuurwaarden wordt vereist.

De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende 'Provinciale Ruimtelijke Verordening'.

Wettelijke onderzoeksverplichting

De Wnb en het provinciaal natuurbeleid verplichten om bij ruimtelijke ingrepen de in een werkgebied mogelijk betrokken plant- en diersoorten en de effecten daarop, nader te onderzoeken. Dit om eventueel te verwachten natuurschade aan soorten te beoordelen en om dit te toetsen aan de beschermingsregels.

Waar negatieve effecten op zwaarder beschermde soorten kunnen worden verwacht, vergt dit ook veldinventarisaties. Indien dergelijke soorten ook inderdaad door de werkzaamheden worden bedreigd of verstoord, vergt dat aanvraag van een ontheffing wat wordt beoordeeld door het daartoe bevoegde gezag.

1.3 Onderzoeksplan

Met het onderzoek wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitgesloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

Werkstap 1, analyse bestaande gegevens

Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoeken. Die informatie is veelal niet compleet.

Op basis hiervan wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten mogelijk in dit gebied verwacht zouden kunnen worden, onafhankelijk van de aanwezige habitat, en welke juridisch zwaarder beschermde soorten op voorhand al kunnen worden uitgesloten.

Met betrekking tot 'uitsluitingen' in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen. Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan slechts het aangeven waarom daarvan *géén* beschermde soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming

Dit omvat regelgeving in het kader van de Wnb en van provinciaal gebiedenbeleid (Natura 2000 en NNN), waarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregeling in het geding kan zijn. Ook het PAS wordt globaal getoetst.

Werkstap 3, habitatbeoordeling

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied.

In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke zwaarder beschermde soorten (Wnb) en eventuele 'aangewezen soorten' (Wnb/ Natura 2000), voor de gegeven situatie zonder nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten' (Natura 2000 - Wnb § 3.2).

Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan' (bureaustudie met veldbezoek).

Werkstap 4, eindconclusie en advies

De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties, de haalbaarheid van het plan, het advies welke soorten nadere veldinventarisatie vergen dan wel in hoeverre natuurschade op voorhand met mitigatie kan worden voorkomen.

Leeswijzer

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in dit hoofdstuk beknopt aangegeven (zie blz. 4 t/m 10). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

- * In hoofdstuk 1 zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
- * In Hoofdstuk 2 wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voortkomende conclusies uitgevoerd.
- * In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Wnb/ Natura 2000, PAS en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat beschreven.
- * In hoofdstuk 4 worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens.

Het is voornamelijk gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.7-8).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de databank NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen derhalve tenminste nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Wnb aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel zullen moeten leiden tot aanvraag van ontheffing.

De eventuele *noodzaak* tot nadere inventarisatie wordt afgeleid uit de samenhang tussen beschikbare gegevens (dit hoofdstuk 2), de habitatbeoordeling van het te onderzoeken gebied (zie hoofdstuk 3) en de 'soort' ingreep (§ 1.1).

2.1 Vaatplanten

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het plangebied géén ontheffingsplichtige planten zijn geregistreerd (zie ook Floron 2011).

Conclusie

Op de planlocatie kunnen zwaarder beschermde planten worden uitgesloten.

2.2 Zoogdieren

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie meerdere ontheffingsplichtige soorten zijn geregistreerd, waaronder zeven vleermuissoorten.

Grondgebonden zoogdieren

Van de grondgebonden soorten zijn Eekhoorn en Waterspitsmuis als ontheffingsplichtige 'andere soort' geregistreerd. Daarnaast zijn ook diverse 'andere soorten' geregistreerd (zie ook Broekhuizen 2016) waarop een provinciale vrijstelling van toepassing is.

Eekhoorn vereist een boshabitat terwijl Waterspitsmuis een habitat bewoont op de grens van moerasachtig land en open water.

Vleermuizen

Er zijn in deze omgeving 7 soorten vleermuizen geregistreerd waarvan de meeste soorten hun verblijfplaats zowel in bebouwing als in boomholten zoeken.

Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV (zie § 3.1 Wnb) en daarmee op voorhand ontheffingsplichtig.

Vleermuisgebruik kan bestaan uit zowel paarverblijven als kraam-, zomer- en/of winterverblijven. Door sommige soorten worden tevens lineaire structuren (zoals houtsingels, boomrijen, bosranden, watergangen en dijken) gebruikt als geleiding voor vaste vliegroutes. Van belang daarbij is dat de meeste vleermuissoorten steeds een 'netwerk' van vaste verblijfplaatsen gebruiken waartussen wordt gewisseld, waarbij het gehele netwerk strikt beschermd is (zie bijvoorbeeld ook Soortstandaard, RvON 2014).

Conclusie zoogdieren

* Grondgebonden soorten:

De locatie vergt controle op eventuele gebruiksmogelijkheden voor Eekhoorn en Waterspitsmuis, en zo nodig ontheffing voor deze soorten.

Voor vrijgestelde 'andere soorten' is de wettelijke zorgplicht van toepassing.

* Vleermuizen:

Deze vereisen nadere controle op gebruiksmogelijkheden in te slopen opstallen en te kappen bomen (habitatbeoordeling), en behoeven zo nodig nader veldonderzoek naar verblijfplaatsen en/ of vaste vliegroutes, en indien aangetroffen aanvraag van ontheffing.

2.3 Broedvogels

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

Jaarrond beschermde nesten

De bij het NDFF geregistreerde soorten met een jaarrond beschermd nest betreffen voor deze locatie onder meer soorten die hoog in toppen van bomen nestelen, te weten Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Sperwer en Steenuil. Behalve Steenuil gebruiken deze soorten ook nesten van bijvoorbeeld Zwarte kraai, of zelfs van Ekster. Steenuil maakt veelal gebruik van boomholten, waartoe oude knotwilgen favoriet zijn. Mogelijk zijn ook vogelsoorten uit categorie 5 aan de orde, zoals bijvoorbeeld spechten: deze vergen zo nodig nadere beschouwing in verband met mogelijke ontheffingsplicht, afhankelijk van de situatie.

Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein ook andere broedende vogels te verwachten (zie ook Hustings 2002). *Broedende* vogels mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: dit is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie broedvogels

- * Jaarrond beschermde nesten: het werkterrein vergt nadere controle op mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten, en behoeft zo nodig nadere inventarisatie van het gebruik en aanvraag van ontheffing.
- * Broedende vogels: met betrekking tot overige broedende vogels dienen werkzaamheden die verstorend kunnen zijn, in beginsel *buiten* het broedseizoen plaats te vinden.

2.4 Amfibieën en reptielen

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied zes soorten amfibieën zijn geregistreerd (zie ook Creemers 2009; RAVON 63).

Amfibieën

Van de geregistreerde soorten is er één van de habitatrichtlijn, dus ontheffingsplichtig, te weten Rugstreeppad.

De overige amfibieën betreffen 'andere soorten' waarop een provinciale vrijstelling van toepassing is. Alle soorten vergen voor hun leefomgeving de nabijheid van open water.

Rugstreeppad wordt aangetroffen in veel pionierssituaties op ruderaal terrein.

Voortplanting vindt plaats in ondiep, zonbeschenen (en bij voorkeur visvrij) water terwijl de soort tot wel 2 km kan afleggen naar zijn landhabitat, bij voorkeur zand (o.m. duinen) of losse grond. Ook tuin- en akkergronden en infrastructuur (weglichamen, spoordijken) welke mogelijkheden bieden tot verschuilen en 'ingraven' als dag- en/of winterverblijf, worden als landhabitat gebruikt. Dikwijls wordt ook gebruik gemaakt van bestaande holtes, of schuilplaatsen onder op het maaiveld aanwezige materialen.

Reptielen

Er zijn binnen een straal van meer dan 5 km géén reptielen geregistreerd

Conclusie amfibieën en reptielen

- * De werklocatie vergt controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor Rugstreeppad, en bij potenties nader veldonderzoek en eventueel aanvraag van ontheffing.
- * De locatie vergt tevens bij de uitvoering nadere aandacht voor gebruiksmogelijkheden van amfibieën in verband met eventuele zorgplichtaspecten.
- * Reptielen kunnen worden uitgesloten op basis van verspreiding.

2.5 Vissen

Er zijn binnen een straal van 1 km géén beschermde vissen geregistreerd zodat deze op voorhand kunnen worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelde soorten

Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en 'overige ongewervelden' zoals mieren, kevers, weekdieren e.d.

Onder deze groepen vallen eveneens beschermde soorten terwijl voor sommige soorten ook een ontheffingsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en 'overige ongewervelde soorten'.

Beschikbare gegevens

Uit de databank van de NDFF (2017, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén beschermde ongewervelde soorten zijn geregistreerd (zie ook Bos 2006; Dijkstra 2002).

Conclusie ongewervelden

Ontheffingsplichtige soorten uit deze groep kunnen op basis van verspreiding voor het werkgebied op voorhand worden uitgesloten.

2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied naast vrijgestelde 'andere soorten' mogelijk als ontheffingsplichtige soorten te verwachten zijn:

- Eekhoorn en Waterspitsmuis;
- vleermuissoorten;
- broedvogels waaronder ook soorten met jaarrond beschermde nesten;
- Rugstreeppad.

Deze vergen nadere controle van de werklocatie om te beoordelen of er een geschikte habitat is voor deze soorten, in welk geval nader onderzoek (en mogelijk aanvraag van ontheffing) nodig is.

Tevens zijn er beperkt vrijgestelde soorten te verwachten, die toepassing van de wettelijke zorgplicht vergen.

Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat, op voorhand worden uitgesloten.

3 LOCATIEONDERZOEK

3.1 Context vigerende regelgeving gebiedsbescherming

De werklocatie ligt in landelijk gebied en maakt géén deel uit van Natura 2000. Het dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied betreft het duingebied, op ruim 6 km afstand (verticale arcering, zie figuur 4). De planlocatie als onderdeel van een lintbebouwing langs Wilsveen biedt geen aanleiding voor de 'externe werking' met betrekking tot eventuele aangewezen soorten uit het Natura 2000-duingebied.

Met betrekking tot PAS dient zo nodig een separaat specialistisch onderzoek te worden uitgevoerd (zie blz.8).

Figuur 4, gebiedsbescherming t.o.v. planlocatie (rode rondje)

Voorts liggen op enige afstand van de planlocatie onderdelen van het NNN. Aangezien de planlocatie hiervan geen onderdeel vormt is daarop ook geen regelgeving in het kader van de NNN van toepassing.

3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen

De veldverkenning heeft plaatsgevonden op 25 april 2017. Het werkgebied betreft een agrarisch perceel als onderdeel van een lintbebouwing, tevens dijklichaam van het hoger in het landschap gelegen boezemwater de Molenvaart.

Het werkgebied, een voormalig agrarisch bouwperceel, is thans in gebruik als grasland met twee kleine schuren. Van het voormalige bouwperceel resteert nog begroeiing van struiken en enkele grotere bomen waaronder een grote, centraal op het terrein staande boom welke is voorbestemd om te verplanten (foto 1).

Andere bomen bestaan uit een hoog uitgegroeide Italiaanse populier, een drietal oude leibomen, een uitgegroeide wilg, een rij jonge knotwilgen en een restant van een dikke, afgebroken boomstam langs de Molenvaart.

Foto 1, te verplanten Es en schuurtjes

Foto 2, Italiaanse populier

Foto 3, oude leibomen en een uitgegroeide wilg

Foto 4, afgebroken stam en rij knotwilgen langs de Molenvaart

Foto 5, overzicht te bebouwen deel perceel

De knotwilgen, leibomen en Italiaanse populier worden geacht te worden gehandhaafd (vergelijk figuur 3/ ruimtelijke verbeelding ingreep).

Potenties vleermuisgebruik

De te handhaven leibomen zouden in gebruik kunnen zijn door dwergvleermuizen als zomerverblijf of vooral als paarverblijf, wat bij deze bomen niet eenvoudig visueel te controleren is zonder bijzondere hulpmiddelen. Zo lang deze bomen gehandhaafd blijven vergt dergelijk gebruik geen nader onderzoek, doch bij kap is dergelijk onderzoek verplicht.

Onderzoeksverplichting geldt eveneens voor de stamrest (foto's 4 en 5) welke mogelijkheden biedt voor een paarverblijf, evenals een kleine inrottingsholte (foto 6) in de centraal gesitueerde Es welke zou moeten worden verplant. Zowel het verwijderen van de stamrest als het verplanten van de boom met holte vergen nader onderzoek.

De jonge knotwilgen evenals de grote Es nabij de dam over de Molenvaart (foto 5), bieden bij visuele controle geen gebruiksmogelijkheden in de vorm van holten.

Foto 6, zichtbare holte in te verplanten Es

De opstallen tenslotte hebben een plat dak en geen spouwmuur. Er zijn ook geen geschikte gebruiksvoorwaarden voor paar- en zomerverblijf zodat vleermuisgebruik hiervoor kan worden uitgesloten.

Combinatie van de Molenvaart samen met de erlangs staande bomen maken dit lineaire element eveneens geschikt als potentiële vaste vliegroute voor vleermuizen. Aangezien de meeste bomen langs de Molenvaart gehandhaafd worden is eventuele verstoring hiervan niet aan de orde.

Terreinhabitat en overige soorten

Voor Eekhoorn, die een boshabitat vereist, volstaat de werklocatie als habitat niet zodat deze op basis van habitatbeoordeling kan worden uitgesloten.

Dit geldt eveneens voor Waterspitsmuis en Rugstreeppad, waarbij voor de laatste geen geschikte voortplantingshabitat evenmin als geschikte landhabitat beschikbaar is.

Wel zijn de oeverzones op het terrein en alle houtopstanden geschikt als broedgelegenheid voor vogels. Echter jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen.

Conclusie habitatbeoordeling

- * De terreinverkenning met habitatbeoordeling maakt duidelijk dat met de voorgenomen ruimtelijke ingreep wellicht effecten op faunagebruik van een aantal van de aanwezige bomen op het terrein door vleermuizen, mogelijk zou zijn (zomer- of paarverblijf, vaste vliegroute).

Nota bene: Voor bomen die worden verplaatst of gekapt en waarvoor vleermuisgebruik bij de verkenning nog *niet* kon worden uitgesloten, is nader onderzoek en eventuele aanvraag van ontheffing vereist (zie § 3.3).

- * Voorts dient men in het broedseizoen rekening te houden met broedende vogels, terwijl men in hopen, struwelen en onder materialen rekening moet houden met schuilplekken van kleine zoogdieren (muizensoorten, Wezel e.d.) en 'vrijgestelde' amfibiesoorten, waarvoor de wettelijke zorgplicht geldt.

Nota bene: broedende vogels mogen niet worden verstoord, waarvoor ook geen ontheffing kan worden verkregen.

De zorgplicht voor andere soorten houdt in dat al het mogelijke moet worden gedaan of in acht worden genomen om verstoring te voorkomen.

Andere zwaarder beschermde soorten konden op basis van verspreiding en/of habitatbeoordeling worden uitgesloten.

3.3 Aanpak vereiste inventarisatie

Inventarisaties:

- * In de gegeven situatie vergt dat voor te kappen of te verplaatsen bomen, nader veldonderzoek naar het feitelijke gebruik door vleermuizen.
- * In het broedseizoen (half maart t/m half augustus) vergt dat controle op aanwezige nesten, welke tijdens het broeden moeten worden ontzien.

Vleermuisonderzoek:

- * Voor de aanwezige struwelen, de doorgeschoten wilg, de knotwilgen, de Es nabij de dam en de opstallen, kan de noodzaak tot onderzoek op voorhand worden uitgesloten.
- * Voor de verplaatsing van de centraal in het terrein staande Es en het verwijderen van de resterende stronk van een oude boom is nader onderzoek sowieso vereist.
Nota bene: Hierbij kan in de gegeven situatie wellicht worden volstaan met een visueel onderzoek met behulp van ladder en endoscoop om controle uit te voeren.
- * Indien de Italiaanse populier en de leibomen worden gehandhaafd is nader onderzoek niet nodig, doch bij alsnog een besluit voor kap, wél.

3.4 Nader veldonderzoek

Op maandag 8 mei 2017 heeft door een vleermuisspecialist nader visueel onderzoek plaatsgevonden met hulpmiddelen (ladder, verrekijker en endoscoop) met betrekking tot de te verwijderen en verplanten bomen.

- * De Italiaanse populier evenals de leibomen zijn visueel (met kijker) onderzocht en nader beoordeeld op potenties voor vleermuisverblijf, en blijken (nog) geen geschikte condities daartoe te bieden.
- * De aanwezige stamrest (foto's 4 en 5) en de inrottingsholte in de grote Es (foto 6) zijn onderzocht (met ladder en beschikbare endoscoop), doch er bleken uitsluitend ondiepe holten zonder verblijfssporen aanwezig, zodat ook hiervoor vleermuisgebruik kan worden uitgesloten.
- * Voorts is beoordeeld dat bij kap van bomen, mogelijk aanwezige vaste vliegroutes vanwege ondersteunende structuren niet significant zouden worden verstoord zodat ook hierop geen effecten kunnen ontstaan.

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning en habitatbeoordeling kunnen de volgende conclusies worden getrokken (zie ook conclusies blz.14 en blz.19):

1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

- * Op de planlocaties is géén regelgeving met betrekking tot Natura 2000 van toepassing (zie § 3.1).
- * Met betrekking tot PAS is wellicht een specialistisch onderzoek nodig om te controleren of door de woningbouw de grenswaarde van 1 mol stikstof per hectare per jaar in het Natura 2000-gebied in de regio, zal worden overschreden in welk geval een vergunning nodig is.
- * Het plangebied vormt géén onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) (zie § 3.1).

2) Nader veldonderzoek vleermuizen

Er is nader veldonderzoek uitgevoerd met ladder en endoscoop naar ogenschijnlijke potenties van holtes voor vleermuisgebruik, doch daarmee kon mogelijk (effect op) vleermuisgebruik geheel worden uitgesloten (zie § 3.4).

3) Bevindingen m.b.t. vogels

- * Jaarrond beschermde nesten konden met de inspectie worden uitgesloten (zie § 3.2).
- * Nesten van overige vogels moeten tijdens het broeden/ het broedseizoen worden ontzien.

4) Bevindingen m.b.t. overige soorten

- * Zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren en Rugstreeppad konden met de inspectie worden uitgesloten (zie § 3.2), terwijl overige zwaarder beschermde soorten op basis van verspreiding eveneens konden worden uitgesloten (zie § 2.2).
- * Er zijn met name ook vrijgestelde kleine zoogdieren en amfibieën te verwachten (zie § 3.2), waartoe de wettelijke zorgplicht in acht genomen moet worden.

5) Eindconclusie

Alle mogelijk te verwachten zwaarder beschermde soorten flora en fauna konden middels verspreidingsonderzoek, veldverkenning, habitatbeoordeling en nader veldonderzoek worden uitgesloten, zodat werkzaamheden op basis van deze rapportage als bewijslast zonder ontheffing kunnen worden uitgevoerd.

Wél dient men rekening te houden met broedende vogels (broedseizoen) en de wettelijke zorgplicht voor alle niet-beschermde en vrijgestelde faunasoorten.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.
- Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.
- Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.
- Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.
- DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Regelingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).
- Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.
- Hustings/ Fred (2002) en Jan-Willem Vergeer. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Nederlandse Fauna 5. SOVON, Uitgeverij K.N.N.V. te Utrecht.
- NDFF (2017). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink, 2017.
- RAVON 63. Bijlage bij RAVON 63 jg 18 (4): Waarnemingenoverzicht 2015.

GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

aangewezen soorten Natura 2000

soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermen;

externe werking Natura 2000

de Nbw is ook buiten een als zodanig aangewezen gebied van kracht voor fauna-soorten die zijn aangewezen voor een Nbw-gebied doch ook daarbuiten significant gebruik maken van een nader vast te stellen, buiten het beschermde gebied gelegen gebied, zoals voor foerage, dagverblijf of hoogwatervluchtplaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen).

fauna

dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

flora plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

habitat

typische woonomgeving van een bepaalde soort;

Habitatrichtlijn, HR-soorten

soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:

Bijlage II: dier- en plantensoorten van communautair belang voor de instandhouding waarvan aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is;

Bijlage IV: dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

Bijlage V: soorten waarvoor bij de exploitatie (bijv. kikkerbiljetjes) een beheersplan vereist is (wat hier echter niet het geval is);

NDFF

Nationale Databank Flora en Fauna;

NNN Natuurnetwerk Nederland;

ongewervelde soorten

diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

onthefing (Wnb)

een in het kader van de soortbescherming aangegeven toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in de betreffende wet wordt geregeld;

PAS Programmatische Aanpak Stikstof;

RAVON

Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

RvON

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Dienst Regelingen);

soortgroep

groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten (ondersoorten: vlinders, libellen enz.);

verspreidingsgegevens/ -onderzoek

met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

Vogelrichtlijn, VR-soorten

vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn;
volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen om populaties van deze soorten in stand te kunnen houden;

vrijstelling

een in het kader van de soortbescherming geregelde toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in genoemde wet wordt geregeld, voor bepaalde categorieën werkzaamheden en onder voorwaarden;

wettelijk belang (Wnb)

in de Flora- en faunawet zijn een aantal in de wetgeving opgenomen, verschillende wettelijke belangen onderscheiden op basis waarvan het beschermingsregime mede wordt genuanceerd;

Wnb Wet Natuurbescherming welke vanaf 1 januari 2017 de beschermingskaders met juridische verboden, verplichtingen, voorwaarden en toestemmingen biedt voor (het omgaan met) flora en fauna;

zorgplicht

de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005);
